

Lisa Lin

Sport en cultuur hebben veel met elkaar gemeen, vinden ze in de gemeente Rotterdam. Daarom zijn de afdelingen onder één dienst gebracht, de directie Sport en Cultuur. Hoe pakt dat uit? Hermineke van Bockxmeer, directeur Sport en Cultuur, Henk Oosterling van *Rotterdam Vakmanstad* en Nina Schmid van *Move Forward* doen er hun zegje over.

Sport en cultuur in beleid en praktijk

Casus Rotterdam

We benaderen ons werk vanuit de Rotterdammer die we actief willen laten zijn en met sport en cultuur in aanraking willen brengen', vertelt Hermineke van Bockxmeer over de koppeling van beide beleidsterreinen. Als directeur Sport en Cultuur werkt ze onder meer aan de gemeentelijke beleidsontwikkeling op dit terrein, en de exploitatie van sport- en recreatie-accommodaties. De focus ligt op het stimuleren van plezier in sporten. Een ander belangrijk punt is het vroegtijdig in contact brengen van kinderen met sport en cultuur.

Bij dat laatste is er extra aandacht voor kinderen uit arme gezinnen. 'We willen dat zij in hun ontwikkeling net zoveel kansen krijgen als andere kinderen, op het gebied van cultuur dan wel sport. Het verhaal van maatschappelijke ontwikkeling is dat iedereen zich kan ontplooiën als mens en een rol kan spelen in deze stad. Sport

Leerlingen van Obs Bloemhof debatteren mee tijdens landelijk basisschool debat-toernooi, 2016.
Foto: Sandra Zegarra Patow

en cultuur helpen daarbij. Als gemeente zorgen we ervoor dat er genoeg aanbod is.'

Voor de tweede stad van Nederland geldt dat er op beleidsniveau relatief veel rekening moet worden gehouden met verschillende doelgroepen en uiteenlopende behoeften, aldus de directeur. De verschillen per wijk zijn enorm. 'Zo is er een grote groep die niets heeft met de operadagen of Museum Boijmans Van Beuningen. We letten er bijvoorbeeld op dat we niet onze Nederlandse hoge cultuur als enige cultuurvorm zien.' Daarom is er steeds meer aandacht voor onder meer *urban arts*, zoals dans en hiphop.

Faciliteren

De dienst Sport en Cultuur kan behalve financiële steun nog veel meer bieden. De gemeente stelt regelmatig openbare ruimte ter beschikking voor initiatieven als autoluwe speeldagen en straatfeesten. Volgens Van Bockxmeer is het in het geval van sport en cultuur belangrijk om in gesprek te gaan met bewoners, en daartoe heeft Rotterdam een online platform voor burgerparticipatie in het leven geroepen. Zo is de skatebaan op de Westblaak in samenwerking met Rotterdamse skaters ontworpen.

Bij het nadenken over het faciliteren van Rotterdammers heeft de afdeling Sport en Cultuur als uitgangspunt mensen samen te brengen. Van Bockxmeer: 'Voor de een is sport nu eenmaal toegankelijker, en voor de ander cultuur.' Vanuit die veronderstelling ontstaan opvallende initiatieven, legt ze uit. Bijvoorbeeld de bouw van een nieuw theater met daarnaast een bibliotheek en een zwembad in Rotterdam-Zuid. 'We laten de medewerkers bij elkaar komen om te kijken in welk opzicht ze kunnen samenwerken. Ze kunnen bijvoorbeeld bespreken hoe ze de ouders die hun kinderen bij het zwembad afzetten en moeten wachten, in de tussentijd naar de bibliotheek kunnen krijgen.' De drempel om mee te doen aan sport of cultuur moet en kan lager, is het idee.

Kennisuitwisseling

Hoewel sport en cultuur in de havenstad sinds enkele jaren dus onder één dienst binnen de gemeente vallen, zijn het op beleidsniveau vooralsnog twee afdelingen, maar die grenzen beginnen langzaam te vervagen. Van Bockxmeer: 'Op allerlei terreinen werken medewerkers steeds →

vaker samen, wisselen ze informatie uit en delen ze kennis en netwerken.'

Sport verbindt en creëert een sociale structuur in een stad, aldus Van Bockxmeer. 'Sport brengt mensen samen omdat ze tijdens het sporten of bij het bijwonen van sportevenementen makkelijk met elkaar in contact komen.' Om de verbinding op zowel sportief als cultureel vlak te versterken, is het volgens haar noodzakelijk dat sport- en cultuurmedewerkers kennis met elkaar delen. In de wijken doen veel medewerkers dat al door elkaars netwerk te gebruiken.

De beleidsmatige samenwerking komt tot stand bij het nemen van beslissingen over lokale sport- en cultuurcentra, ouderen- en armoedebeleid. Vooral bij het samenstellen van de jaarlijkse evenementenkalender komen de afdelingen samen, vertelt Van Bockxmeer. 'Wat doen we wel of niet? Wat betekent het voor de stad? Daar werpen we gezamenlijk een blik op.' Denk bijvoorbeeld aan het realiseren van een optreden van het Rotterdams Philharmonisch Orkest op het veel bezochte ABN AMRO-tennisstoernooi. Praktische en tijdbesparende redenen maken organisatorische samenwerking voor de gemeente extra aantrekkelijk. 'Een ander mooi voorbeeld is het Rotterdam Water Weekend begin juli', vindt Van Bockxmeer. 'Dit festival draait om het water in Rotterdam en bestaat uit optredens van Sinfonia Rotterdam, dj's en dichters, maar ook een zwemwedstrijd.'

Van Bockxmeer: 'We hebben in onze *Sportnota 2017*' staan dat we de stad zichtbaar willen maken met sportevenementen. Tijdens de marathon gaan beelden van Rotterdamse iconen als de Erasmusbrug, de Markthal en het Centraal Station de wereld over. Dat toont de stad in zijn volle glorie waardoor mensen denken: laten we een keer naar Rotterdam gaan. Misschien een dagje naar het museum.'

Hulpmoeders helpen bij de gezonde lunch op Obs Bloemhof. Programma Fysieke Integriteit van Rotterdam Vakmanstad, 2016. Foto: Sandra Zegarra Patow

'Circulair doendenken'

Ook in het door Henk Oosterling ontwikkelde project *Rotterdam Vakmanstad* komen sport en cultuur elkaar tegen. Het startte in 2007 op basisschool Bloemhof in Rotterdam-Zuid en biedt een aanvullend vakkenpakket voor de leerlingen, die wekelijks les kunnen krijgen in judo, koken, techniek, tuinieren en filosofie. 'Dit integrale vakkenpakket is gebaseerd op het ontwikkelen van fysieke, sociale en mentale vaardigheden die ze in de 21ste eeuw als burger en als werknemer nodig hebben.' Oosterling hoopt met dit laagdrempelige aanbod van sport en cultuur ook kinderen uit arme wijken te bereiken, zodat zij in de samenleving betere kansen krijgen. 'Kinderen uit deze milieus waren in de periode net na de oorlog tot in de jaren zeventig voorbestemd in de havens te gaan

Om de verbinding op sportief en cultureel vlak te versterken, moeten sport- en cultuurmedewerkers kennis met elkaar delen

Programma Vakhuis van Rotterdam Vakmanstad ingevoerd op RVC De Hef, Techniekles, 2016-2017. © Rotterdam Vakmanstad

werken. Dat is niet langer het geval. We hebben in deze eeuw een ander soort vakmanschap nodig.'

Dankzij gemeentelijke financiering, als onderdeel van een operatie om Rotterdam onder de Maas uit het slop te halen, kwam *Rotterdam Vakmanstad* van de grond. Inmiddels wordt het uitgevoerd op vier basisscholen en zijn er projecten op een vmbo en op de mbo-instellingen het Albeda College en het Zadkine. Ook is er een samenwerking met studenten van de Hogeschool Rotterdam. Zij lopen stage bij *Rotterdam Vakmanstad*. 'We zijn in heel de onderwijskolom aanwezig om het integraal leren, dat bij ons centraal staat, in het onderwijs te verankeren.' Met het lesprogramma wil Oosterling nieuwe generaties bijbrengen dat vele aspecten van het leven met elkaar verbonden zijn. Oosterling en

zijn collega's werken vanuit, wat hij noemt, 'circulair doendenken': 'We leren leerlingen dat ze een knooppunt in een netwerk en een schakel in een keten zijn. Door samen te werken leren ze hun verantwoordelijkheid te nemen.' Dit hoort volgens Oosterling bij deze tijd. 'Daarom vinden we het belangrijk om alle partijen, ook de gemeente, actief bij ons project te betrekken.' (Zie ook de bijdrage van Nico de Vos in deze *Boekman*.)

Bij *Rotterdam Vakmanstad* is echter geen sprake van inhoudelijke bemoeienis van de gemeente. Scholen die aan het project deelnemen krijgen via de dienst Onderwijs financiering voor de extra lessen. 'Daar blijft het ook bij wat ons project betreft', zegt Oosterling, die zijn directeursfunctie vorig jaar overdroeg aan collega Rachid el Ousrouti. *Vakmanstad* houdt →

zich al tien jaar staande dankzij de passie van zijn medewerkers en partners, licht hij toe, niet doordat de lokale overheid verplichtingen oplegt.

Ondanks haar beperkte bemoeienis is de gemeente wel indirect betrokken bij de ontwikkeling van *Rotterdam Vakmanstad*. 'Het gaat daarbij niet zozeer om de strategische visie of de operationele focus, maar om de tactische samenwerking. De gemeente faciliteert vooral met behulp van de netwerken, en indirect dus met overheidsgeld.'

Vooruitgang

Nina Schmid's jongerenprogramma *Move Forward* bestaat net als Oosterlings project uit een mix van sport en cultuur. De organisatie staat vooral bekend om haar dans-, basketbal- en rapworkshops in blijf-van-mijn-lijfhuizen en asielzoekerscentra in heel Nederland. In 2015 zette Schmid zich met een uniek project in voor jongeren uit Rotterdam-Zuid die leven onder moeilijke omstandigheden. Zij mochten in de zomervakantie gratis deelnemen aan haar programma. Dit gebeurde niet binnen in een sportzaal, maar op het openbare Sportplaza in het Zuiderpark.

'Ik wilde de deelnemers het gevoel geven dat ze ertoe doen', zegt Schmid. 'Er zijn zoveel jongeren die thuis en op school telkens horen wat ze niet goed doen, en niet gestimuleerd worden om het beste uit zichzelf te halen.' *Move Forward* legt de focus op talentontwikkeling in een omgeving waar mensen zich veilig voelen, maar biedt ook een luisterend oor voor wie dat nodig heeft. 'In Rotterdam gingen onze sociale werkers bijvoorbeeld tijdens de lunch naast de jongeren zitten om een gesprek aan te knopen.' Op deze manier wisten Schmid en haar collega's

Move Forward Rotterdam-Zuid, 2015/2016. Foto: Naiko

Bij *Move Forward* mochten jongeren uit Rotterdam-Zuid in de zomervakantie gratis deelnemen aan het programma

de meest persoonlijke verhalen los te krijgen zonder de jongeren ertoe te dwingen. ‘We gaven ze de vrijheid om over hun leven te vertellen als ze daar open voor stonden.’

Schmid's organisatie kreeg het in Rotterdam niet voor elkaar om bij de gemeente een subsidie te krijgen. Haar programma voldeed niet aan alle eisen. Met hulp van een Rotterdams fondsenwervingsbureau wist Schmid succesvol een beroep te doen op diverse fondsen. Ze zou graag opnieuw aan de slag gaan in Rotterdam, maar schat dat ze een half jaar nodig heeft om de benodigde tienduizenden euro's te verzamelen. Die tijd heeft ze simpelweg niet naast haar lopende projecten. Net als Oosterling ziet ze voor de gemeente in de uitvoering van het sport- en cultuurbeleid vooral een faciliterende rol weggelegd, maar andere manieren van hulp zou ze niet direct uitsluiten.

Schmid hoopt dat gemeenten in de toekomst meer kijken naar effecten van programma's en minder naar eisen en regels. ‘Als jongeren actief blijven deelnemen aan een sport- of cultuurprogramma, dan is het in mijn ogen geslaagd en verdient dat project de steun vanuit de gemeente.’ Wellicht dat het samenvoegen van de twee diensten in Rotterdam daarbij helpt. De kennisoverdracht tussen medewerkers ziet ze als een pluspunt, maar in de praktijk is het effect ervan weinig voelbaar.

Er liggen veel kansen om sport en cultuur nog meer met elkaar te verbinden, zegt Van Bockxmeer. Als het aan haar ligt wordt er in de toekomst intensiever kennis uitgewisseld en samengewerkt tussen de vakgebieden. ‘In Rotterdam, dat soms net een dorp is, weten sport en cultuur elkaar makkelijk te vinden. Niet alleen op het stadhuis maar juist ook door sport- en culturele instellingen in de stad. Dat biedt veel kansen omdat er terreinen zijn waarin ze samen kunnen optrekken en elkaar versterken, zonder dat het ten koste gaat van de eigenheid. Dat is voor een grote stad als Rotterdam erg belangrijk.’ ●

Noot

1 www.rotterdam.nl/vrije-tijd/sportnota/